

GEORGE-CRISTINEL ZAHARIA

GEORGE-CRISTINEL ZAHARIA

**DREPT PENAL
ȘI PROCEDURĂ PENALĂ**

SUPORT DE CURS

Editura UNIVERSITARIA

Craiova, 2017

Referenți științifici:

Prof.univ.dr. Ștefan Scurtu

Prof.univ.dr. Pompil Drăghici

Copyright © 2017 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ZAHARIA, GEORGE-CRISTINEL

Drept penal și procedură penală : suport de curs /
George-Cristinel Zaharia. - Craiova : Universitaria, 2017

Conține bibliografie

ISBN 978-606-14-1249-5

34

ABREVIERI

alin.	- alineatul
art.	- articolul
C. A.	- Curtea de Apel
C.E.D.O.	- Curtea Europeană a Drepturilor Omului
C. civ.	- Codul civil
C. pen.	- Codul penal
C. pr. civ.	- Codul de procedură civilă
C. pr. pen.	- Codul de procedură penală
Ed.	- Editura
etc.	- etcetera
H.G.	- Hotărârea Guvernului
Î.C.C.J.	- Înalta Curte de Casație și Justiție
lit.	- litera
M. Of.	- Monitorul Oficial
nr.	- numărul
O.G.	- Ordonanța Guvernului
O.U.G.	- Ordonanța de urgență a Guvernului
op. cit.	- opera citată
p.	- pagina

CUVÂNT - ÎNAINTE

Dreptul, privit în general, reprezintă ansamblul normelor juridice edictate și garantate de către stat, care au ca scop organizarea și disciplinarea comportamentului uman în principalele relații din societate, într-un climat specific manifestării coexistenței libertăților, apărării drepturilor esențiale ale omului și statornicirii spiritului de dreptate.¹ Prin raportare la criteriul obiectului reglementării juridice și al metodelor de reglementare, distingem norme juridice de drept civil, de drept penal, de drept constituțional, de drept administrativ, de dreptul muncii, de drept procesual civil sau penal, etc.

Între ramurile dreptului regăsim și dreptul penal, acesta fiind alcătuit din totalitatea normelor juridice, care stabilesc faptele penale, condițiile răspunderii penale, sancțiunile și alte măsuri ce urmează a fi aplicate sau luate față de persoanele care le-au săvârșit, în scopul apărării celor mai importante valori sociale ce se regăsesc într-un stat de drept.

Reperetele constituționale ale dreptului penal și dreptului procesual penal sunt ușor de observat. Cu toate acestea, ținând cont de faptul că prevederile legii fundamentale nu erau suficiente pentru asigurarea unui cadru efectiv al luptei împotriva infracționalității, a fost necesară adoptarea și a unor alte acte normative cum sunt Codul penal, legile penale speciale, Codul de procedură penală etc.

Împotriva celor care săvârșesc infracțiuni, statul, prin intermediul organelor sale specializate, intervine pentru a-i sancționa, reeduca și reda societății. Reacția față de cei care intră în conflict cu legea penală nu este arbitrară, ci, dimpotrivă, chibzuită, amplu reglementată prin dispozițiile legii. De aceea, între săvârșirea infracțiunii și aplicarea unei sancțiuni penale

¹ Nicolae Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. Actami, București, 1998, p. 97.

autorului acesteia, se situează procesul penal, ca activitate organizată în vederea adoptării unei soluții corespunzătoare datelor concrete ale fiecărei cauze penale. Descoperirea infracțiunilor, identificarea și prinderea infractorilor, strângerea și administrarea probelor și tragerea la răspundere penală se constituie într-o activitate complexă, desfășurată de către organele specializate ale statului în conformitate cu prevederile procedurii penale.²

Prezenta lucrare este structurată pe 15 capitole, în care se urmărește familiarizarea cititorului cu noțiunile dreptului penal și ale procedurii penale și în care se analizează infracțiunea, unitatea și pluralitatea de infracțiuni, pedepsele și măsurile de siguranță, răspunderea penală a minorilor, răspunderea penală a persoanei juridice, infracțiunile reglementate de Codul penal, participanții în procesul penal, competența în materie penală, probele și mijloacele de probă în procesul penal, măsurile preventive, urmărirea penală și procedura judecării cauzei în primă instanță.

² A se vedea Ion Neagu, *Drept procesual penal. Tratat*, Ed. Global Lex, București, 2002, p. 43.

Capitolul I

NOȚIUNI INTRODUCATIVE PRIVIND DREPTUL PENAL

Normele juridice penale sunt structurate într-un sistem, în jurul instituțiilor fundamentale ale acestei ramuri de drept: infracțiunea, sancțiunea penală (pedeapsa) și răspunderea penală. Dreptul penal, în sensul arătat, are două părți componente: partea generală și partea specială. Partea generală a dreptului penal se referă la regulile sau principiile dreptului penal, condițiile în care se nasc, se modifică sau se sting raporturile juridice penale, sistemul pedepselor și al celorlalte sancțiuni de drept penal. Partea specială a dreptului penal prevede condițiile în care o anumită faptă constituie infracțiune și pedeapsa ce se aplica în cazul săvârșirii ei.

1.1. Accepțiunile dreptului penal. Dreptul penal este privit în două accepțiuni, prima de ramură a dreptului, iar cea de-a doua de știință a dreptului.

Dreptul penal, privit ca ramură a dreptului, constă în ansamblul normelor juridice care reglementează relațiile de apărare socială prin interzicerea ca infracțiuni, sub sancțiuni specifice, denumite pedepse, a faptelor periculoase pentru valorile sociale, în scopul apărării acestora fie prin prevenirea infracțiunilor, fie prin aplicarea pedepselor celor care le săvârșesc.³

Prin știința dreptului penal înțelegem acea ramură a științelor juridico-penale care reprezintă un sistem de cunoștințe exprimate în concepte, teorii, idei destinate să explice necesitatea, scopul și sarcinile dreptului penal, să stabilească metodele de investigare a fenomenelor juridico-penale, să

³ Costică Bulai, *Drept penal. Partea generală, Vol. I*, Casa de Editură și Presă „Șansa” S.R.L., București, 1992, p. 7.

elaboreze mijloacele juridice de prevenire și combatere a fenomenului infracțional cu ajutorul dreptului penal.

1.2. Principiile fundamentale ale dreptului penal.

Principiile fundamentale ale dreptului penal reprezintă idei diriguitoare, orientări de bază care călăuzesc atât elaborarea cât și realizarea normelor penale, care se regăsesc în cadrul instituțiilor dreptului penal: infracțiunea, răspunderea penală și sancțiunile penale.⁴

a) *Principiul legalității.* Acest principiu este consacrat expres de art. 1 și 2 din C. pen. și presupune că legea penală prevede faptele care constituie infracțiuni. Nicio persoană nu poate fi sancționată penal pentru o faptă care nu era prevăzută de legea penală la data când a fost săvârșită.

Legea penală prevede pedepsele aplicabile și măsurile educative ce se pot lua față de persoanele care au săvârșit infracțiuni, precum și măsurile de siguranță ce se pot lua față de persoanele care au comis fapte prevăzute de legea penală. Nu se poate aplica o pedeapsă ori nu se poate lua o măsură educativă sau o măsură de siguranță dacă aceasta nu era prevăzută de legea penală la data când fapta a fost săvârșită. Nicio pedeapsă nu poate fi stabilită și aplicată în afara limitelor generale ale acesteia.

Principiul legalității în dreptul penal, examinat în funcție de cele trei mari instituții ale acestuia – infracțiunea, pedeapsa și răspunderea penală, se poate exprima în adagiile „*nullum crimen sine lege*”, „*nulla poena sine lege*”, respectiv „*nullum iudicium sine lege*”.

⁴ Constantin Mitrache, *Drept penal român. Partea generală*, Ediția a IV-a, revăzută și adăugită, Casa de Editură și Presă „Șansa 2000”, p. 27.